

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuuksuunnitelma 2015–2018

Suunnitelman 2011–2014 päivitys

Suunnitelman on laatinut Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuusryhmä, jossa on ollut edustettuna:

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Kainuun liitto

LIKENNETURVA

Seudulliset liikenneturvallisuuksyhteistyöalueet

**POHJOIS-POHJANMAAN JA KAINUUN LIIKENNETURVALLISUUSSUUNNITELMA 2015–2018
SUUNNITELMAN 2011–2014 PÄIVITYS
JULKAISTU: MARRASKUUSSA 2014**

KANNEN KUVA: LIIKENNETURVA / HANNU MIETTINEN

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Tiivistelmä

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuusryhmä seuraa, koordinoi ja ohjaa liikenneturvallisuustyötä Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien alueilla. Tämä suunnitelma on poikkihallinnollisen ryhmän vuosille 2011–2014 laatiman liikenneturvallisuussuunnitelma päivitys. Liikenneturvallisuusongelmat ja liikenneturvallisuustyön tavoitteet eivät ole alueella viime vuosina muuttuneet, mutta toiminnan painopisteitä on hieman painotettu uudella tavalla. Päivitetyn suunnitelman tavoitevuodet ovat 2015–2018.

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuustyön visiona vuosina 2015–2018 on, että tukemalla liikkujia vastuullisiin ja viisaisiin valintoihin, tulee Pohjois-Pohjanmaasta ja Kainuusta Suomen liikenneturvalisimmat maakunnat. Liikenneturvallisuustyötä Suomessa ohjaa liikenneturvallisuuden nollavisio, jonka mukaan liikennejärjestelmää on kehitettävä siten, että kenenkään ei tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä. Liikennejärjestelmän kehittäminen ja ylläpitäminen turvallisuutta edistäväksi on avainasemassa. Tavoitteet pyritään saavuttamaan aktiivisella, poikkihallinnollisella ja monella toimintatasolla toteuttavalla liikenneturvallisuustyöllä. Tästä huolimatta suurin merkitys on käyttäjillä, joilta vaaditaan liikenteessä sääntöjen noudattamista, turvalaitteiden käyttöä sekä vastuullisuutta.

Maakunnallisen liikenneturvallisuustyön kohderyhmänä vuosina 2015–2018 ovat nuoret ja iäkkäät. Nuorten ja iäkkäiden riski loukkaantua liikenteessä on muita ikäryhmiä suurempi. Nuoriin kohdistuva liikenneturvallisuustyö on panostus tulevaisuuteen, sillä nuoret ovat tulevaisuuden liikkujia ja päätöksentekijöitä. Iäkkäiden osuus väestöstä on puolestaan kasvussa ja iäkkäät ovat aktiivisesti liikkuvia ja toimintakykyisempiä, joten liikenneturvallisuustyön kohdentaminen iäkkäisiin on perusteltua.

Suunnitelman tavoitteiksi on asetettu:

- Liikenneturvallisuustyötä tehdään poikkihallinnollisesti useilla eri toimintatasoilla ja sen ytimenä on toimiva kuntatyö.
- Alueellisia liikenneturvallisuuden toimijamalleja kehitetään edelleen.
- Liikenneturvallisuustiedottamista yhteen sovitetaan ja alueellisten toimijamallien seuranta yhtenäistetään.
- Viisaan liikkumisen ja esteettömyyden edistäminen tuodaan systemaattiseksi osaksi liikenneturvallisuustyötä.
- Liikennekasvatuksen asemaa vahvistetaan koulujen arjessa ja kehitetään turvallisia kouluympäristöjä.

Toimintasuunnitelmassa on esitetty vuosille 2015–2018 tehtäväalueet maakuntien liikenneturvallisuusryhmälle, alueellisille liikenneturvallisuuden toimijamalleille ja lisäksi tavoitteissa esille nostetuille erityistee-moille, joita ovat viisas liikkuminen ja koulujen liikennekasvatus sekä turvalliset kouluympäristöt. Alustavaa toimintasuunnitelmaa on tarkoitus vuosittain tarkentaa ja sen toteuttamista ohjaa ja seuraa Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuusryhmä.

Esipuhe

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnallinen liikenneturvallisuusryhmä perustettiin vuonna 2010 jatkaamaan Oulun läänin liikenneturvallisuusasiain neuvottelukunnan työtä. Poikkihallinnollisen ryhmän laatima liikenneturvallisuussuunnitelma ohjasi maakunnallista työtä vuodet 2011–2014. Suunnitelmalla tavoiteltiin tuloksellisen paikallisen liikenneturvallisuustyön tukemista alueellisen yhteistyön ja toimijamallin kautta. Tuloksellisen liikenneturvallisuustyön arvioitiin vaikuttavan pidemmällä aikavälillä liikenteessä loukkaantuneiden ja kuolleiden määrän vähenemiseen. Suunnitelmakaudella toimijamalli otettiin käyttöön tai sen asemaa vahvistettiin melko kattavasti maakuntien alueella.

Vuoden 2014 alusta Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnallisen liikenneturvallisuusryhmän kokoonpanoa muutettiin vastaamaan paremmin alueellisen työn tukemista. Ryhmään kutsuttiin mukaan kaikkien alueellisten ja seudullisten liikenneturvallisuusohjausryhmien edustajat. Ohjausryhmän tehtävä ei muuttunut. Edelleen tehtävänä on koordinoita ja edistää maakuntien alueella tehtävää liikenneturvallisuustyötä. Muutos parantaa vuorovaikutusta ja yhteistyötä eri liikenneturvallisuustyön tasojen välillä, ja siten ohjausryhmän mahdollisuuksia onnistua tehtävässään.

Liikenneturvallisuustyön tavoitteena on vähentää liikennekuolemien ja liikenteessä loukkaantuneiden määrää Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnissa valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti. Nuoret ja iäkkäät on edelleen valittu uuden suunnitelman erityisiksi kohderyhmiksi kohonneiden liikenneturvallisuusriskien vuoksi. Uuden suunnitelmakauden 2015–2018 kantavana ajatuksena on toimijamallityön sisällön ja tuloksellisuuden edelleen kehittäminen.

Tämä suunnitelma on laadittu Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnallisen liikenneturvallisuusryhmän johdolla. Suunnitelma linjaa maakuntien liikenneturvallisuustyötä vuosien 2015–2018 ajan. Suunnitelman laatimisessa apuna on toiminut Sito Oy, josta työhön ovat osallistuneet Kati Kiiskilä, Johanna Hätälä ja Noora Airaksinen.

Liikenneturvallisuussuunnitelmaa olivat tekemässä:

- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus: Timo Mäkikyrö (pj.), Heino Heikkinen ja Tarja Jääskeläinen
- Liikenneturva, Oulun aluetoimisto: Rainer Kinisjärvi ja Eero Kalmakoski
- Pohjois-Pohjanmaan liitto: Jussi Rämetsä, Erkki Partala
- Kainuun liitto: Martti Juntunen
- Oulun poliisilaitos: Marko Törmänen, Simo Alanko
- Jokilaakson pelastuslaitos: Jari Lepistö
- Oulun seutu: Pasi Heikkilä, Oulu
- Koillismaa: Pasi Pohjola, Kuusamo, Jouni Piri, Oulunkaari
- Nivala-Haapajärvi seutukunta: Veijo Tikanmäki, Haapajärvi
- Ylivieskan seutukunta: Annukka Takalo, Kalajoki
- Raahen seutukunta: Pirkko Tuuttila, Pyhäjoki
- Kainuu: Raimo Heikkinen, Hyrynsalmi

Sisältö

1. Lähtökohdat ja nykytila.....	7
1.1 Liikenneturvallisuustyö	7
Tausta ja lähtökohdat	7
Maakunnallinen yhteistyö	8
Kuntatyö ja sen tukeminen liikenneturvallisuuden toimijatyöllä.....	8
1.2 Liikenneturvallisuustilanne	10
3. Tavoitteet ja kohderyhmät	12
Liikenneturvallisuustyötä tehdään poikkihallinnollisesti eri toimintatasolla ja sen ytimenä on toimiva kuntatyö	13
Alueellisia liikenneturvallisuuden toimijamalleja kehitetään edelleen.....	13
Liikenneturvallisuustiedottamista yhteen sovitetaan ja alueellisten toimijamallien seuranta yhtenäistetään	14
Viisas liikkuminen ja esteettömyys tuodaan systemaattiseksi osaksi liikenneturvallisuustyötä.....	14
Liikennekasvatuksen asemaa vahvistetaan koulujen arjessa ja kehitetään turvallisia kouluympäristöjä..	14
4. Toimintasuunnitelma 2015–2018.....	15
4.1 Maakuntien liikenneturvallisuusryhmän toiminta	15
Seminaarit ja liikenneturvallisuuspalkinto	15
Yhteiset tavoitteet ja vuorovaikutus	15
Tiedottaminen.....	15
4.2 Alueelliset liikenneturvallisuuden toimijamallit.....	16
Kattavuuden kasvattaminen ja toimija-alueiden laajentaminen	16
Toimijoiden verkostoituminen ja yhteistyö	16
Sisällön kehittäminen ja uudet toimintamallit	16
Tuloksellisuuden seuranta	16
Kuntatyö	16
4.3 Erityisteemat.....	17
Liikennekasvatuksen aseman vahvistuminen koulujen arjessa ja turvalliset kouluympäristöt	17
Viisaiden ja turvallisten liikkumisvalintojen ja -mahdollisuuksien edistäminen	17
5. Seuranta	18

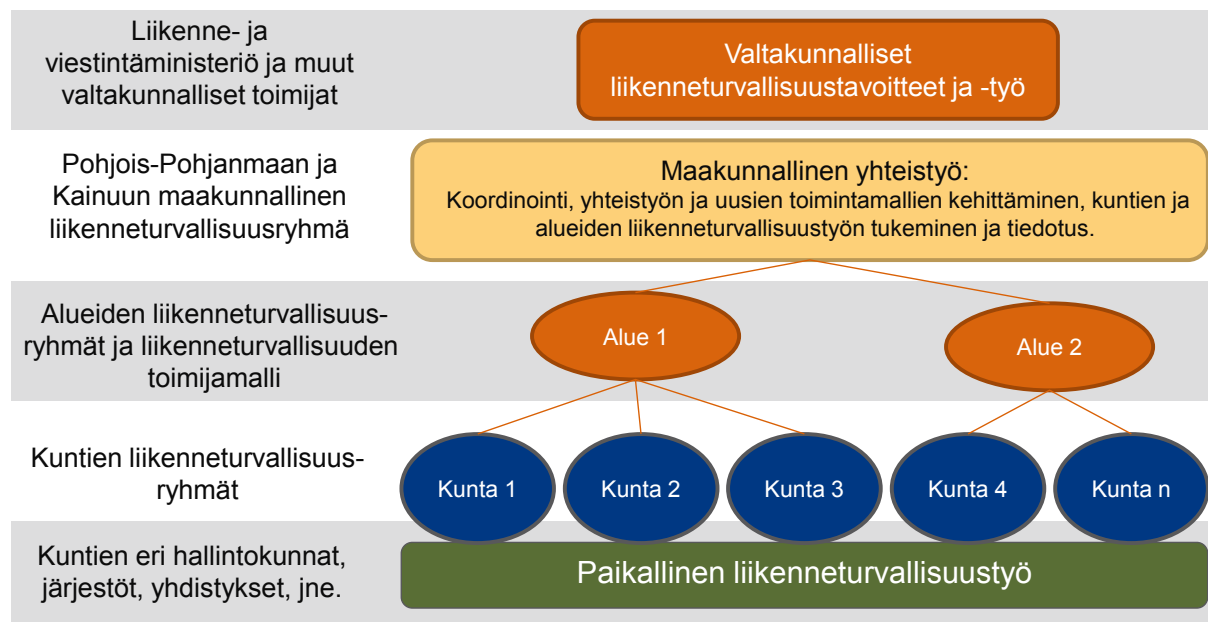
1. Lähtökohdat ja nykytila

1.1 Liikenneturvallisuustyö

Tausta ja lähtökohdat

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnissa on pitkät perinteet maakunnalliselle liikenneturvallisuustyölle. Aiemmin liikenneturvallisuustyötä ohjasi lääninhallitus. Valtion aluehallinnon uudistuksen myötä vuonna 2010 vastuu maakuntien liikenneturvallisuustyöstä siirtyi lääninhallitukselta Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselle. Maakuntien liikenneturvallisuustyön ohjaamiseen ja koordinointiin perustettiin maakunnallinen liikenneturvallisuusryhmä, jonka johdolla laadittiin *Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuussuunnitelma 2011–2014*¹.

Maakunnallista liikenneturvallisuustyötä on viime vuodet ohjannut valtakunnallinen *Tieliikenteen turvallisuussuunnitelma vuosille 2011–2014*² ja sen myötä Euroopan unionin komission tavoite liikennekuolemien puolittamisesta vuoteen 2020 mennessä. Valtakunnallisen liikenneturvallisuustyön tärkeimpiä tehtäväalueita ovat ajokuntoon ja liikennekäyttäytymiseen vaikuttaminen, taajamien liikenneturvallisuuden kehittäminen sekä maanteiden turvallisuuden parantaminen. Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien liikenneturvallisuusongelmat ovat samantyyppisiä kuin valtakunnallisesti yleensä, joten tehtäväalueet sopivat sellaisenaan alueelle sovellettavaksi. Liikenneturvallisuustyön painopisteet eivät myöskään ole olennaisesti muuttuneet muutamassa vuodessa, joten valtakunnallisen liikenneturvallisuussuunnitelman tavoitteet ja tehtäväalueet ovat edelleen ajankohtaisia.

Kuva 1. Liikenneturvallisuustyötä tehdään useilla eri tasoilla.

¹ Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuussuunnitelma 2011–2014. Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkaisu 2/2011.

² Liikenne- ja viestintäministeriö. Tieliikenteen turvallisuussuunnitelma 2011–2014.

Viime aikoina on yhä enemmän valtakunnallisessa keskustelussa korostunut poikkihallinnollinen liikenneturvallisuustyö, ja sen tuomat uudet mahdollisuudet sekä liikenneturvallisuustyön vaikuttavuuden parantaminen³. Lisäksi viime vuosina niin kutsutun viisaan liikkumisen, eli kestävän ja ihmiskeskeisen monimuotoisen liikkumisen edistäminen osana kuntien liikenneturvallisuussuunnittelua, on edennyt merkittävästi. Näistä uusista sekä aiemman maakunnallisen suunnitelman tavoitteiden lähtökohdista on päivitetty Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuussuunnitelma 2015–2018.

Maakunnallinen yhteistyö

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien liikenneturvallisuustyötä on vuodesta 2011 ohjannut, yhteen sovittanut ja koordinoanut ELY-keskuksen kokoon kutsuma maakunnallinen liikenneturvallisuusryhmä. Vuoden 2014 alusta liikenneturvallisuusryhmän kokoonpanoa muutettiin vastaamaan paremmin alueellisen työn tukemista. Ryhmään kutsuttiin mukaan edustaja kaikista alueellisista ja seudullisista liikenneturvallisuusohjausryhmistä. Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien liikenneturvallisuusryhmän tehtäviin kuuluu eri tahojen liikenneturvallisuustyön yhteensovittamisen lisäksi valtakunnallisten liikenneturvallisuustavoitteiden jalkauttaminen aluetason liikenneturvallisuustyöhön ja kuntien työn tukeminen.

Maakunnallisessa liikenneturvallisuusryhmässä ovat edustettuina Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Liikenneturva, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liitot, Oulun poliisilaitos ja Jokilaaksojen pelastuslaitos. Lisäksi ryhmässä on edustus jokaisesta maakuntien alueella toimivasta alueellisesta ja seudullisesta liikenneturvallisuustyön ohjausryhmästä. Voimakas alueellinen edustus on ryhmän merkittävin ero verrattuna edellisellä suunnitelmakaudella toimineeseen maakunnalliseen liikenneturvallisuusryhmään.

Maakunnallisen liikenneturvallisuusryhmän vakiintuneita toimintamuotoja ovat vuosittain pidettävä liikenneturvallisuusseminaari ja sen yhteydessä jaettava liikenneturvallisuuspalkinto, vuosittain liikenneturvallisuustilannetta ja -työn tilaa kuvaava maakuntakatsaus sekä alueellisten toimijamallien tukeminen. Lisäksi tiedotusta on yhteen sovitettu eri organisaatioiden kesken. Maakunnallinen liikenneturvallisuusryhmä on vuosittain tehnyt tarkennetun toimintasuunnitelman, joissa suunnitellut toimet ovat toteutuneet melko hyvin.

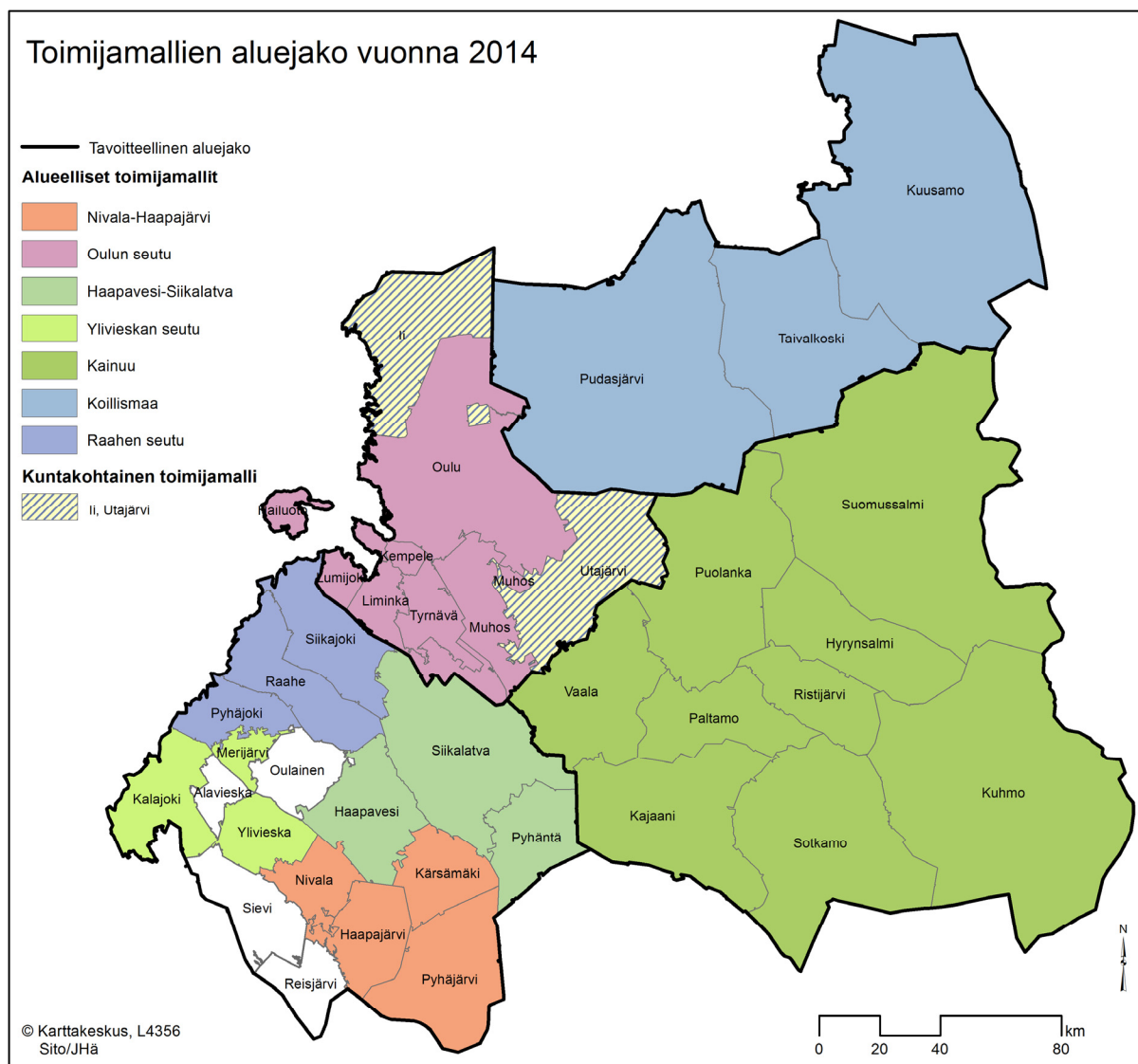
Kuva: Liikenneturva/ Juha Tuomi

³ Yhteinen tie tulevaisuuteen - Liikenneturvallisuuden tulevaisuuskaatsaus, 8.5.2014

Kuntatyö ja sen tukeminen liikenneturvallisuuden toimijatyöllä

Aiemmalla suunnitelmakaudella Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuussuunnitelman merkittävin tavoite oli liikenneturvallisuuden toimijamallien käyttöönoton tarjoaminen kaikissa alueen kunnissa. Tavoite on toteutunut melko hyvin. Jokaiselle kunnalle maakuntien alueella on tarjottu mahdollisuus liittyä johonkin liikenneturvallisuuden toimija-alueeseen ja suurin osa kunnissa on tarttunut mahdollisuuteen. Osalla maakuntien alueista toimijatyöllä on pitkät perinteet ja sitä on tehty jo vuosia, kun taas osalla alueilla liikenneturvallisuustoimijan työ on käynnistetty vastikään.

Liikenneturvallisuustoimija on henkilöresurssi, joka tukee sovitun alueen kuntien liikenneturvallisuusryhmien toimintaa. Liikenneturvallisuustoimija välittää tietoa ja ohjausta maakunta- ja seututasolta kuntatasolle sekä palautetta kunnista maakunta- ja seututasolle. Liikenneturvallisuustoimijoiden työssä on sisällöllisiä ja toimintatapa eroja ja tavoitteena onkin kehittää sekä yhtenäistää toimintaa.

Kuva 2. Liikenneturvallisuustyön toimijamallin tavoitteellinen aluejako ja aktiiviset alueellisen liikenneturvallisuustoimijatyön alueet vuonna 2014.

Seuraavassa on esitetty lyhyt yhteenveto kunta- ja seutuyhteistyön tilanteesta:

- *Oulun seudulle* laadittiin yhteinen liikenneturvallisuusstrategia⁴ vuonna 2012, jonka toteuttamiseen kunnat ovat sitoutuneet. Strategia perustuu aktiiviseen työhön liikenneturvallisuuden kuntaryhmissä ja niiden laatimaan kuntakohtaiseen liikenneturvallisuuden toimintasuunnitelmaan ja sen toteuttamiseen. Työtä ohjaa seudullinen ohjausryhmä ja toimijatyo on tehty vuonna 2014 omana työnä.
- *Koillismaalla* toimijamalli on ollut jo vuosia käytössä ja toiminta on aktiivista. Parhailaan käynnissä oleva toimijakausi kestää vuoden 2015 loppuun. Lisäksi sopimuksessa on vuoden optiomahdollisuus.
- *Kainuun* toimijamalli on Suomen ensimmäinen tässä laajuudessa toteutettu toimijamalli ja toiminta on edelleen aktiivista. Nykyinen liikenneturvallisuustoimijan kausi kestää 29.3.2015 saakka.
- *Raahen seudulla* liikenneturvallisuustoimijan työ on käynnistetty vuosille 2013–2015. Lisäksi sopimuksessa on vuoden optiomahdollisuus.
- *Nivala-Haapajärven* -seuduilla liikenneturvallisuustoimijan työ on käynnistetty vuosille 2013–2015 uuden liikenneturvallisuussuunnitelman valmistumisen myötä. Lisäksi sopimuksessa on vuoden optiomahdollisuus.
- *Ylivieskan seutukunnassa* liikenneturvallisuustoimijan kausi kattaa vuodet 2013–2014. Lisäksi sopimuksessa on vuoden optiomahdollisuus.

Liikenneturvallisuustyön perusta on aktiivinen ja systemaattinen paikallinen toiminta, joka näkyy kuntalaisen arjessa. Liikenneturvallisuustoimija tukee, koordinoi ja kehittää alueellista ja paikallista liikenneturvallisuustyötä. Kuntien poikkihallinnolliset liikenneturvallisuusryhmät ja erityisesti niiden puheenjohtajat ovat kuitenkin avainasemassa kunnan sisäisen liikenneturvallisuustyön koordinoimisessa ja aktivoimisessa.

Kunnan liikenneturvallisuustyön tavoitteet ja toimintatavat on määritelty kunnan liikenneturvallisuussuunnitelmassa. Yleensä suunnitelma ottaa kantaa sekä fyysisen liikenneympäristön kehittämistarpeisiin että liikenneturvallisuustyön, -kasvatuksen ja -tiedottamisen järjestämistapaan.

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun kunnista kaikki ovat laatineet liikenneturvallisuussuunnitelman. Pohjois-Pohjanmaan alueen kunnista valtaosa on päivittänyt suunnitelman viime vuosien aikana. Suurimmassa osassa maakuntien kunnista on nimetty kunnan liikenneturvallisuusryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti. Liikenneturvallisuuskasvatusta, -tiedotusta ja -toimintaa järjestävät muun muassa koulut ja päiväkodit.

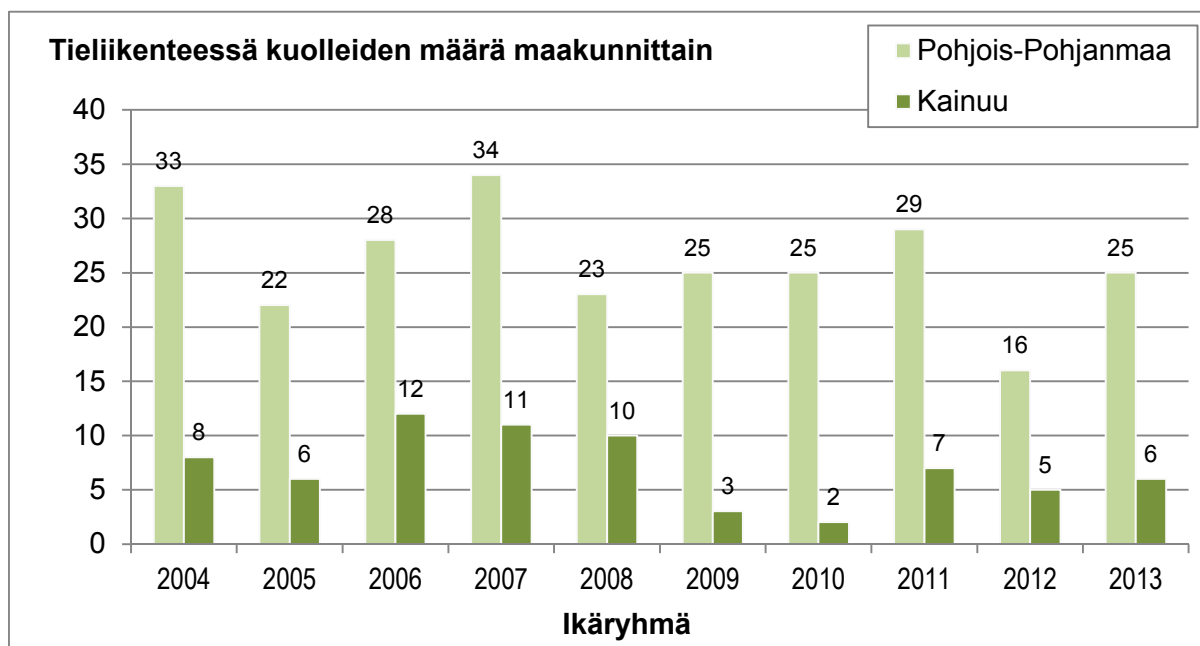
1.2 Liikenneturvallisuustilanne⁵

Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa tieliikennekuolemien määrä 100 000 asukasta kohden on pidemmän aikavälin trendinä hieman laskeva vaikkakin vuosikohtainen vaihtelu on melko suurta. Kehitys on samansuuntaista kuin valtakunnallisesti, mutta valtakunnan tasosta ollaan hieman jäljessä. Vuonna 2013 Pohjois-Pohjanmaalla kuoli tilastojen mukaan tieliikenteessä 25 ja Kainuussa 6 henkilöä.

Tieliikenteessä loukkaantui vuonna 2013 Pohjois-Pohjanmaalla hieman yli 500 ja Kainuussa noin 100 henkilöä. Loukkaantumisia tapahtui eniten 35–64-vuotiaiden ikäryhmässä. Vähiten loukkaantumisia tapahtui Kainuussa 10–14-vuotiaiden ryhmässä ja Pohjois-Pohjanmaalla 0–5-vuotiaiden ryhmässä.

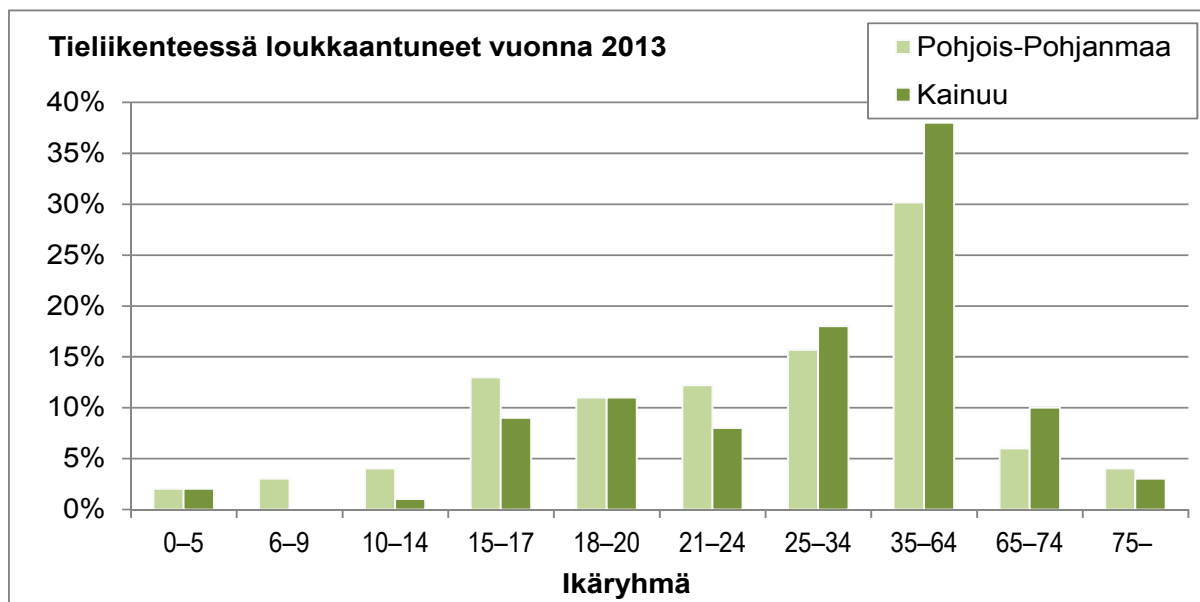
⁴ Oulun seudun liikenneturvallisuussstrategia. Tuomailusta tekemiseen. 8.11.2012.

⁵ Ajantasaiset liikenneturvallisuustilastot: <http://www.liikenneturva.fi/fi/tutkittua/tilastot>

Kuva 3. Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella tieliikenteessä kuolleet vuosina 2004–2013.

Kun suhteutetaan onnettomuuksissa osallisena olleiden määrä ikäryhmän kokoon, korostuu nuorten aikuisten tilanne selvästi muista ikäryhmistä. Nuorten liikenneturvallisuuksitilanne on parantunut viime vuosina, mutta edelleen kaikista tieliikenteessä menehtyneistä oli nuoria viidennes ja loukkaantuneista kolmasosa. Valtakunnallisesti on laskettu, että 18–20-vuotiaiden riski kuolla liikenteessä on noin kolminkertainen ja yli 75-vuotiaiden kaksinkertainen keski-ikäisiin verrattuna. Iäkkäiden riskiliikumismuotoja ovat lähinnä jalan- kulkua ja pyöräilyä ja nuorten autoilu ja mopoilu.

Kuva 4. Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella tieliikenteessä loukkaantuneet ikäryhmittäin vuonna 2013.

Turvavälineitä käyttämällä voidaan merkittävästi vähentää kuolemia ja vakavia loukkaantumisia liikenteessä. Turvavälineiden käyttöasteet ovat pääosin kasvaneet viime vuosina. Myös Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa pitkän aikavälin kehitys on ollut myönteistä.

3. Tavoitteet ja kohderyhmät

Liikenneturvallisuustyötä niin valtakunnallisesti kuin Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueillakin ohjaa nk. nollavisio: ”*Liikennejärjestelmä on suunniteltava siten, ettei kenenkään tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä.*” Liikennejärjestelmää tulee kehittää ja ylläpitää turvallisuutta edistäväksi, mutta myös käyttäjiltä vaaditaan sääntöjen noudattamista, turvalaitteiden käyttöä ja vastuullisuutta liikenteessä. Aktiivisella liikenneturvallisuustyöllä pyritään edistämään kaikkia edellä mainittuja asioita.

Visiomme vuosille 2015–2018 on:

Liikkujien vastuullisilla ja viisailla valinnoilla Pohjois-Pohjanmaasta ja Kainuusta tulee Suomen liikenneturvallisimmat maakunnat.

Toiminnalliset tavoitteet ovat:

- Liikenneturvallisuustyötä tehdään poikkihallinnollisesti useilla eri toimintatasoilla ja sen ytimenä on toimiva kuntatyö.
- Alueellisia liikenneturvallisuuden toimijamalleja kehitetään edelleen.
- Liikenneturvallisuustiedottamista yhteen sovitetaan ja alueellisten toimijamallien seuranta yhtenäistetään.
- Viisaan liikkumisen ja esteettömyyden edistäminen tuodaan systemaattiseksi osaksi liikenneturvallisuustyötä.
- Liikennekasvatuksen asemaa vahvistetaan koulujen arjessa ja kehitetään turvallisia kouluympäristöjä.

Maakunnallisen liikenneturvallisuusyhteistyön kohderyhmäksi vuosille 2015–2018 on valittu nuoret ja iäkkäät. Tällä toimintakaudella nuorten ikäryhmää laajennetaan myös alemmat ikävuodet huomioivaksi ja painotetaan lisäksi iäkkäille suunnattua liikenneturvallisuustyötä.

Sekä nuorten että iäkkäiden riski loukkaantua liikenteessä on muita ikäryhmiä suurempi. Nuoret ovat tulevaisuuden liikkujia ja päätöksentekijöitä, joten nuoriin kohdennettu liikenneturvallisuustyö on panostus tulevaisuuteen. Tulevaisuudessa iäkkäiden osuus väestöstä kasvaa ja iäkkäät ovat aktiivisesti liikkuvia ja toimintakykyisempiä, joten liikenneturvallisuustyön kohdentaminen iäkkäisiin on perusteltua tässäkin mielessä.

Liikenneturvallisuustyötä tehdään poikkihallinnollisesti eri toimintatasolla ja sen ytimenä on toimiva kuntatyö

Liikenneturvallisuustyö perustuu pitkäjänteiseen suunnitteluun ja erilaisten toimenpiteiden yhteisvaikutukseen. Synergiat ja poikkihallinnollinen yhteistyö ovat keskeisiä asioita ja niiden merkitystä korostetaan toimintakaudella. Liikenneturvallisuustilanteen parantumiselle asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa vain eri toimijoiden ja sidosryhmien aktiivisella ja suunnitelmallisella yhteistoiminnalla.

Maakunnallinen liikenneturvallisuusryhmä asettaa tavoitteet maakunnalliselle liikenneturvallisuustyölle, työn painopistealueet ja kohderyhmät. Käytännön liikenneturvallisuustyötä tehdään usealla eri toimintatasolla. Alueellisesti toimivat liikenneturvallisuustoimijat välittävät tietoa maakunnallisen ja alue- ja kuntatason välillä sekä aktivoi toimintaa. Kuntatyön perustana on poikkihallinnollinen ja aktiivisesti toimiva liikenneturvallisuusryhmä, joka tekee yhteistyötä erilaisten sidosryhmien kanssa.

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnissa merkittävimmät liikenneturvallisuustoimijat ovat alueen seutukunnat, kunnat ja kaupungit eri hallintokuntineen, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Liikenneturva, poliisi, pelastuslaitokset, maakuntien liitot ja erilaiset vapaaehtoiset organisaatiot ja järjestöt.

Alueellista liikenneturvallisuustyötä ohjataan valtakunnalliselta tasolta. Valtioneuvosto määrittelee liikenneturvallisuudelle tavoitetason. Liikenne- ja viestintäministeriö koordinoi, ohjaa ja edistää lainsäädännöllä valtakunnan tason liikenneturvallisuustyötä yhdessä muiden valtakunnallisten toimijoiden kanssa (mm. Liikennevirasto ja Trafi). Poikkihallinnollisesti liikenneturvallisuutta edistetään useiden eri hallinnonalojen ja niiden ministeriöiden toimesta.

Alueellisia liikenneturvallisuuden toimijamalleja kehitetään edelleen

Tavoitteena on, että jokainen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun kunta on osa liikenneturvallisuustyön toimijamallia. Lisäksi toimijoiden työkentäksi tavoitellaan riittävän suuria alueellisia kokonaisuuksia ja aktiivista tiedonvaihtoa ja yhteistyötä toimijamallien kesken. Tavoitteena onkin, että maakuntien alueella toimisi neljä toimijatyökokonaisuutta, joissa jokaisessa olisi oma liikenneturvallisuustoimija. Osa-alueet jakautuvat seuraavalla tavalla: Oulun seutu, Jokilaaksot, Koillismaa ja Kainuu (kuva 2).

Tärkeimpänä tavoitteena on kuitenkin toimijatyön sisällön kehittäminen ja osittain uudistaminenkin. Lähtökohtana on aktiivinen yhteistyö toimijoiden välillä. Tuloksellinen toimijatyö on:

- jatkuvaa, suunnitelmallista ja säännöllistä
- uudistuvaa ja ennakkoluulotonta
- kuntalaiselle näkyvää sekä toimintana että tiedotuksen kautta
- päätöksentekijät huomioivaa
- poikkihallinnollista
- kuntalähtöistä aktiivisen liikenneturvallisuusryhmän ja sen vastuullisen puheenjohtajan kautta
- tavoitteellista ja vastuutettua
- sidosryhmät huomioivaa ja hyödyntävää
- ohjattua, seurattua ja tuloksellista

Liikenneturvallisuustiedottamista yhteen sovitetaan ja alueellisten toimijamallien seurantaä yhtenäistetään

Tiedottaminen on yksi merkittävä liikenneturvallisuustyön työväline. Tavoitteena on eri toimijoiden liikenneturvallisuustiedottamisen yhteensovittaminen, yhteinen internet-sivusto sekä maakunnalliseen että toimijamallien omaan tiedottamiseen sekä sosiaalisen median käyttö osana tiedottamista. Tavoitteena on aktiivinen tapahtumatiedottaminen, mutta myös yleinen liikenneilmapiirin vaikuttamiseen liittyvä ja liikenneympäristön parantamistoimia tukeva tiedottaminen.

Alueellisten toimijamallien toimien ja tuloksellisuuden seuranta yhtenäistetään ja sen päätulokset liitetään osaksi tiedottamista.

Viisas liikkuminen ja esteettömyys tuodaan systemaattiseksi osaksi liikenneturvallisuustyötä

Viisaalla liikkumisella tarkoitetaan sujuvaa, turvallista ja terveellistä liikkumista sekä kuhunkin tilanteeseen viisaasti valittua kulkumuotoa. Viisasta liikkumista on liikkuminen jalan, pyörällä, joukkoliikenteellä, kimppeillä, erilaisia kulkutapoja ketjuttaen tai oikealla ajotavalla ajaen myös henkilöautolla. Viisaalla liikkumisella säästetään rahaa ja aikaa. Viisailla liikkumisvalinnoilla voidaan lisäksi ylläpitää terveyttä, vähentää liikenteen päästöjä sekä parantaa ympäristön viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Esteettömällä liikenneympäristöllä ja -palveluilla mahdollistetaan viisaat liikkumismahdollisuudet kaikille liikkujaryhmille.

Tavoitteena on sisällyttää viisaan liikkumisen ja esteettömyyden edistäminen systemaattiseksi osaksi liikenneturvallisuustyötä. Tämä tehdään monin eri toimenpitein, kuten osana maankäytön ja palvelurakenteen suunnittelua, liikenneympäristön ja erityisesti kuntien liikenneturvallisuussuunnittelun osana sekä osana liikennekasvatusta ja -valistusta.

Liikennekasvatuksen asemaa vahvistetaan koulujen arjessa ja kehitetään turvallisia kouluympäristöjä

Opetushallituksella on käynnissä opetussuunnitelman perusteiden valmistelu esiopetusta, perusopetusta ja lisäopetusta varten. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan vuoden 2014 lopussa valmistuvien uusien opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Paikallisten opetussuunnitelmien tulee olla valmiina ja virallisesti hyväksytyinä siten, että uuteen opetukseen siirrytään syyslukukauden 2016 alusta lähtien. Tavoitteena on, että panostus liikennekasvatukseen näkyy paikallisen tason opetussuunnitelmissa ja siten opetuksessa Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueilla.

Liikenneturvallisuuden huomioiminen on tärkeää koulujen ympäristöissä ja koulureiteillä. Erityisinä teemoina ovat muun muassa koulukuljetusten turvallisuus, lasten ja nuorten omaehtoista ja turvallista liikkumista tukevat liikennetkaisu- ja ajonopeuksien hillintä.

Kuva: Liikenneturva/ Kaisa Tanskanen

4. Toimintasuunnitelma 2015–2018

4.1 Maakuntien liikenneturvallisuusryhmän toiminta

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuusryhmä asettaa maakunnalliset liikenneturvallisuustavoitteet ja määrittää painopistealueet liikenneturvallisuustyölle. Lisäksi työryhmä jalkauttaa valtakunnalliset liikenneturvallisuustavoitteet aluetason liikenneturvallisuustyöhön ja tukee aktiivisesti kuntien liikenneturvallisuustyötä. Maakunnallisessa liikenneturvallisuusryhmässä on alueiden edustus, mikä varmistaa tavoitteiden jalkautumisen. Tehtävät kuvataan yksityiskohtaisemmin vuosittain tehtävässä tarkennetussa toimintasuunnitelmassa.

Seminaarit ja liikenneturvallisuuspalkinto

Liikenneturvallisuusryhmä järjestää vuosittain toiminta-alueellaan liikenneturvallisuusseminaarin. Seminaari pidetään kiertävästi maakuntien eri alueilla. Seminaarin avulla jaetaan ajankohtaista liikenneturvallisuustietoa. Liikenneturvallisuusseminaarin yhteydessä jaetaan maakuntien liikenneturvallisuuspalkinto.

Yhteiset tavoitteet ja vuorovaikutus

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuusryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa – keväällä ja syksyllä. Asioita valmisteleva työryhmä kokoontuu tarpeen mukaan liikenneturvallisuusryhmän kokousten välillä. Sidosryhmien lisäksi jokaisesta maakuntien alueella toimivasta alueellisesta ja seudullisesta liikenneturvallisuusohjausryhmästä on edustus, mikä mahdollistaa vuorovaikutuksen ja kiinteän yhteistyön maakunnan ja aluetason töiden välillä.

Tiedottaminen

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuusryhmä kokoaa ja julkaisee vuosittain maakuntakatsauksen, johon on koottu yhteenveto alueen liikenneturvallisuustyön ja -tilanteen kehittymisestä. Katsauksen julkaisuformaattia voidaan muuttaa tiedottamisen kehittymisen myötä.

Liikenneturvallisuustyössä mukana olevien organisaatioiden kalenteritiedottaminen sovitetaan yhteen ja yhä enemmän siirrytään yhteistiedottamiseen sekä koko maakunnan alueella tehtäviin tietoisuuksiin ja tapahtumiin.

Lisäksi maakuntien alueella tapahtuvaa liikenneturvallisuusviestintää yhtenäistetään luomalla internet-sivusto alueellisille toimijatöille. Maakuntien yhteisellä internet-sivustolla tullaan esittämään ainakin:

- maakunnan liikenneturvallisuustyön kuvaus, yhteyshenkilöt ja liikenneturvallisuussuunnitelma
- kuvaus liikenneturvallisuuden toimijamalleista, yhteyshenkilöistä ja yhteistyötahoista
- maakunnallinen liikenneturvallisuuskatsaus
- valtakunnallisia uutisia avattuna alueellisesti kiinnostavasta näkökulmasta
- asukkaille suunnattua tapahtuma- ja kausitiedottamista
- liikenneturvallisuuteen liittyviä tilasto- ja kasvatustietoja sekä linkkejä
- extranet -sivusto liikenneturvallisuusryhmien jäsenille, jossa on luettavissa muun muassa kokousten asialistat ja muistiot ja toimijatoimien seuranta.

4.2 Alueelliset liikenneturvallisuuden toimijamallit

Kattavuuden kasvattaminen ja toimija-alueiden laajentaminen

Toimijamallin ulkopuolella oleville kunnille tarjotaan edelleen mahdollisuutta liittyä toimijamalliin. Toimijatyön hyötyjä suhteessa kustannuksiin konkretisoidaan. Lisäksi selvitetään mahdollisuuksia laajentaa toimijoiden alueita siten, että maakuntien alueella toimii tulevaisuudessa vain neljä toimijatyökokonaisuutta.

Toimijoiden verkostoituminen ja yhteistyö

Liikenneturvallisuustoimijoiden yhteistyölle luodaan paremmat puitteet järjestämällä tapaamisia toimijoiden kesken. Lisäksi toimijoita kannustetaan ajatusten ja toimintamallien vaihtoon. Osaltaan myös maakunnallisen liikenneturvallisuusryhmän kautta tapahtuva vuorovaikutus, ja sen kautta yhteisesti sovitut tapahtumat ja tiedotus, lisäävät yhteistyötä.

Sisällön kehittäminen ja uudet toimintamallit

Toimijatyön kehittäminen ja sisältöjen uudistaminen on vuosien 2015–2018 yksi tärkeimmistä kehittämis-kohteista. Muun muassa viisaan liikkumisen ja esteettömyyden edistämisen integrointi tehdään suunnitelmallisesti.

Tuloksellisuuden seuranta

Liikenneturvallisuuden toimijatyön aktiivisuutta seurataan vaihtelevasti eri toimija-alueilla. Tyypillistä on seurata esimerkiksi toimija-alueella järjestettyjä tapahtumia ja niiden osallistujamääriä sekä kuntien työryhmien toiminnan aktiivisuutta ja järjestelmällisyyttä. Usein nämä tiedot kerätään vuosittain toimintakertomukseksi.

Tuloksellisuuden seurantaan muodostetaan yhteiset toimijasivustot, jotka tarjoavat mahdollisuuden yhtenäiseen ja jatkuvasti päivittyvään seurantaan kohtuullisin resurssein. Yhtenäiselle seurannalle luodaan periaatteet ja sovitaan mittarit. Seuranta mahdollistaa erilaisten toimenpiteiden tuloksellisuuden arvioimisen.

Kuntatyö

Tavoitteena on, että jokaisessa kunnassa toimii aktiivinen poikkihallinnollinen liikenneturvallisuusryhmä ja työtä ohjaa ajan tasalla oleva liikenneturvallisuussuunnitelma tai muu päivitettävä dokumentaatio. Toimijatyön kautta tuetaan kuntien aktiivista toimintaa.

4.3 Erityisteemat

Vuosien 2015–2018 erityisteemoiksi on valittu liikennekasvatuksen aseman parantaminen ja kouluympäristöjen liikenneturvallisuuden lisääminen sekä viisaiden ja turvallisten liikkumisvalintojen ja -mahdollisuuksien edistäminen. Kouluympäristöjen liikenneturvallisuus ja liikennekasvatus koskettaa etenkin toimintakauden kohderyhmänä olevia lapsia ja nuoria. Omaehtoiseen liikkumiseen sekä viisaisiin ja turvallisiin liikkumisvalintoihin tulee kannustaa kaikkia ikäryhmiä. Jalankulun ja pyöräilyn osalta suurimmat liikenneturvallisuushaasteet ovat kuitenkin iäkkäillä, joka on myös valittu suunnitelman kohderyhmäksi.

Liikennekasvatuksen aseman vahvistuminen koulujen arjessa ja turvalliset kouluympäristöt

Eri tasojen työllä vaikutetaan siihen, että paikallisten opetussuunnitelmien laadinnassa liikennekasvatus saa riittävästi huomiota. Näin varmistetaan sen asema syyslukukauden 2016 jälkeen, kun uudet OPS:t otetaan käyttöön. Lisäksi erilaiset tapahtumat, kilpailut ja tiedotus vahvistavat opetuksen osana annettavan liikennekasvatuksen viestiä.

Liikenneturvallisuuden huomioiminen on tärkeää koulujen ympäristöissä. Sekä kävely- ja pyöräilyyhteyksien kouluille että alueiden, joille koulukuljetuksessa olevat oppilaat jätetään tai josta oppilaat noudataan, tulee olla turvallisia. Kouluympäristöille voidaan laatia omia liikenneturvallisuussuunnitelmia ja kartoittaa kyseisten alueiden turvallisuutta ja esteettömyyttä. Jo pienilläkin parannustoimenpiteillä voidaan saada aikaan huomattavia muutoksia siihen, miten turvallisenä ja viihtyisenä ympäristö koetaan.

Viisaiden ja turvallisten liikkumisvalintojen ja -mahdollisuuksien edistäminen

Aktiivisella arki- ja hyötyliikuntaa harrastavalla elämäntavalla lisätään sekä fyysistä että psyykkistä hyvinvointia. Omaehtoisella liikkumisella on lukuisia kerrannaisvaikutuksia, kuten yksityisautoilun väheneminen ja sen myötä ympäristön turvallisuuden ja viihtyisyyden tunteen lisääntyminen. Arkisille liikkumismuodoille, kuten kävelylle ja pyöräilylle on luotava hyvät ja turvalliset edellytykset. Turvallinen liikenneympäristö on monen tekijän summa, mutta myös edellytys omaehtoiselle liikkumiselle. Etenkin pienten lasten kohdalla turvallinen ja viihtyisä liikenneympäristö madaltaa kynnystä siirtyä paikasta toiseen kävellen tai pyöräillen. Omaehtoiseen liikkumiseen on kannustettava kaikkia ikäryhmiä.

Viisaaseen liikkumiseen kannustamisen toimenpiteet lisätään liikenneturvallisuustoimijoiden työkalupalkkiin. Kuntien liikenneturvallisuussuunnitelmien osana kartoitetaan myös kohdekunnan tarjoamat mahdollisuudet viisaaseen ja esteettömään liikkumiseen sekä tehdään toimenpidesuunnitelma tilanteen kehittämiseksi. Olennainen osa viisaan liikkumisen edistämistä on asenteisiin vaikuttaminen ja tiedottaminen.

5. Seuranta

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenneturvallisuusryhmä seuraa liikenneturvallisuustyön kehitystä ja tuloksia toiminta-alueellansa. Vuosittain julkaistavassa liikenneturvallisuuden maakuntakatsauksessa käsitellään liikenneturvallisuustilanteen kehitystä ja tavoitteiden saavuttamista sekä alueellisen ja paikallisen liikenneturvallisuustoiminnan ajantasaista tilannetta.

Liikenneturvallisuustilanteen kehitystä mitataan tieliikenteessä kuolleiden ja loukkaantuneiden määrien kehityksellä. Liikenneturvallisuustyötä itsessään seurataan kartoittamalla kullakin toimija-alueella viimeisimmän vuoden aikana järjestettyjä tapahtumia sekä kuntien työryhmien toiminnan aktiivisuutta ja järjestelmällisyyttä. Tavoitteena on luoda toiminnan seurannalle selkeä mittaristo ja asettaa sille tulevaisuudessa myös tavoitetasot.

Kuva: Liikenneturva

